

VANAMUUSIKA FESTIVAL

ÜLLATUSTE JA TRADITSIOONI VAHEL

XX Viljandi vanamuusika festival

10.–15. juulini 2005

MARIA ERSS, GERHARD LOCK

Nagu maal, mis võib pärast rekonstrueerimist välja näha erinev, kõlab ka vanamuusika autentsetel instrumentidel erinevalt.

Hilisemad kihid on eemaldatud ja uus muusikaline pilt tuleb esile.¹

Eestis toimub ligikaudu nelikümme² muusikafestivali, mis on üpriski aukartust äratav arv. Need ei ole koonduvad Tallinna, vaid viivad muusikat (eriti suvel) ka Pärnusse, Haapsallu, Viljandisse, Raplasse, Võrru, saartele ja muudesse paikadesse Eestis. Muusikafestivale võib liigitada mitmeti, näiteks

Viljandi Linnkapell 1985. aastal: Ene Salumäe, Gaili Karus, Anne Peerna, Tõnu Sepp, Malle Tulp, Reet Sukk, Margus Kubo, Andrus Krassikov, Heiki Veromann, Mait Reimann, Priit Pääru, Runno Tamra ja Taavi Mats Utt.

Kalle Tamra foto

ajastu, helilooja, instrumendi, žanri, maa, koha või regiooni, publiku vanuse- lise koosseisu jne alusel. Kõigil festivali- del on oma kontseptsioon, eesmärk ja adreassaat.

Viljandi vanamuusika festival on va- nim vanamuusika festival Eestis ja üht- lasi üks Eesti pikima traditsiooniga fes- tivale üldse. See kasvas välja vanamuu- sika kursustest eesmärgiga täiustada pillimängu- ja lauluoskust, harjutada koosmängu ja täiendada loengute kau- du teadmisi vanamuusikast, mis olid 1970. aastatel veel vähe levinud. Vana- muusika esitamine oli ideoloogilistel põhjustel raskendatud ja isegi ebasoo- vitav, Sirje Normeti sõnul oli tegemist koguni omamoodi dissidentlusega.³ 1982. aastal alguse saanud festivali ni- metati algusaastatel Viljandi vanamuu- sika päevadeks või ka vanamuusika su- vekursusteks. Juba 1983. aastast osale- sid ka ansamblid väljastpoolt Eestit – Leningradist, Moskvast, Tomskist, Kiie-

vist. Festivaliks nimetatakse Viljandi va- namuusika päevi alates 1989. aastast. 1990. aastate algusest on festivali kunsti- line juht **Neeme Punder**. Tänavu toimus paaril korral ära jäänud, kuid üldiselt igal aastal peetav festival kahekümnen- dat korda.

Festivali avakontserdil 10. juulil kõ- lasid Jaani kirikus „**Vox Clamantise**“ esituses **Jaan-Eik Tulve** juhatusel vahel- dumisi gregoriaani koraalid ja eesti rahvapärased koraaliviisid, Petrus Wil- helm de Grudenczi vaimulik motett „Deum trium adoremus“ ning juudi rahvalaul „Ma navu“. Kontserdi taotlu- seks oli pealkirja all „Lähedane ja kaugel – kaugel ja lähedane“ vaadelda, mis on ühist gregoriaani koraalidel ja eesti vai- mulikel rahvalauludel. Viimased kõla- sid **Kadri Hundi** jõulises ja veenvas esi- tuses vaheldumisi gregoriaani lauluga ning pakkusid sellele oma naiivses harduses ühest küljest rahvalikku kont- rasti, teisalt rõhutasid liikuva meloodi-

Viljandi Linnkapell uuel aastatuhandel.

Ansambli „Vox Clamantis” kava pakkus võimalust mõelda teemal, mis on ühist gregooriuse laulul ja eesti vaimulikul rahvalaulul.

ka ja melismidega ühiseid jooni. Meeldivat vaheldust pakkus mitmehäälne muusika, millest huvitava harmoonia tõttu jäi eriti meelde juudi rahvalaul. Algselt kurva intonatsiooniga ühehäälses meloodias sai jõuline ja lootusrikka intonatsiooniga mitmehäälne muusika, mis väljendas perfektselt laulu teksti („Kui armsad on mägede peal selle sammud, kes kuulutab rahu sinu linnale. Su valvurid tõstavad häält, nad hõiskavad üheskoos: raputa endalt kurbus, sest kohtute silmast silma Shechinaga⁴ ja lapsed hakkavad tagasi tulema sinu piirile.”). „Vox Clamantis” lauljate ühtlaselt kokku sulavad hääled ja nõtke fraaseerimine, mida toetas kiriku akustika, saavutasid kontserdi eel kirikuõpetaja Marko Tiituse sõnastatud eesmärgi – kontsert võimaldas kuulamiselamuse kaudu endasse süüvida. Kontserdi pealkirjaga sobis ka festivali avatseremooniaks valitud moto – sildade loomine ühest kultuurist ja ajastust teise. Vaatajaile pakuti näha elavaid sümboleid – torupillimängu ja ilutulestiku saatel lennutas Eesti juunioride vibulaskmise meister kiriku külge seotud valge lindi

noolega üle vallikraavi mäe poole, kus oli paariks hetkeks näha ka kahte paari eesti rahvariietes tantsijaid. Teravat kontrasti pakkus vahetult pärast avakontserti kirikust tulnuile vallikraavist kostev idamaine rütmikas muusika, mille vokaalne osa meenutas imaami laulu minaretist ja mille saatel asusid puusi hõõritama kolm kõhutantsijat. Esmapilgul küll vanamuusikast kaugel seisev ja võib-olla arusaamatu idee, kuid igal juhul üllatav ja uudne lähenemine.

Ehkki selleaastane festival ei kesken-
dunud ühele kindlale žanrile, vaid pak-
kus kõigile midagi – lava-, vokaal-,
instrumentaal- ja kammermuusikat –,
sisaldas see Viljandi Kultuuriakadee-
mia õppejõu, festivali algusaastatest
alates korraldamisega seotud Maret
Tomsoni sõnastatud⁵ festivali tradit-
sioone: teatrietendusi tantsu ja muusi-
kaga, avamis-*performance*’it ning erilisi
esinemispaiku (vallikraav, Viljandi
mõis). Tantsuetenduste traditsioon sai
tõuke 1993. aastal, mil Viljandisse saa-
bus Londoni tantsupedagoog **Jane Gin-
gell**, kes on sellest alates korraldanud

Tantsu-, laulu- ja draamaetendus „Montserrat palverändurid“ tõmbas ligi kirikutäie publikut, kel ei tulnud suurejoonelise vaatemängu ootuses pettuda.

ajaloolise tantsu kursusi ja olnud mitme meeldejäeva tantsuetenduse läbiviija (1993, 1995, 2000, 2004, 2005).

Nii ka seekord. Festivali kolmandal päeval, 12. juuli hilisõhtul toimunud **tantsu-, laulu- ja draamaetendus** keskaegsest Hispaaniast nimega „**Montserrat palverändurid**“ kujunes festivalil omamoodi läbimurdeks, mis täitis esimestel päevadel tühjavõitu püsinud Jaani kiriku pilgeni publikuga, kes oli sinna kogunenud Jane Gingelli nimega seostuva suurejoonelise vaatemängu ootuses. Rahval ei tulnud pettuda. Etendus pakkus oma fantaasiaküllaste kostüümide ja kogu kirikut, altarist oreilirõduni, täitva liikumise ning tantsudega nii silma- kui ka kõrvailu, saateks rahvamuusikaansambel „**Triskele**“ stiilses esituses laulud XIII sajandi palverändurite laulude ja tantsude kogumikust „Red Book of Montserrat“, neitsi Maarjale pühendatud gregoriaani laulud ning hispaania rahvamuusika. Noored tantsijad ajaloolise tantsu ansamblitest „Timedance Hansa“ (mida juhib Gingell) ja „Saltatriculi“ (Eesti) olid hingega asja juures, palverändurite religioosne

ekstaas kandus publikuni. Jane Gingell võttis lavastuse aluseks kolm legendi neitsi Maarja imetegudest kogumikust „Cantigas“, mis kujutasid saratseenide kuninga imelist võitu oma vaenlaste üle neitsi Maarja lipu abil, kohtumõistmist surmapattu teinud palveränduri üle ja talle andestamist ning väga mehe kohtumist lohega ja selle surmamist neitsi abiga. Iga lugu algas jutustava lauluga, mille vahele oli pikitud tantsu- ja ansamblinumbreid, kusjuures laulu sõnumi visualiseerimiseks kasutati rohkesti pantomiimilist tegevust. Nõnda võis välja näha keskaegne vaimulik draama, mis on ka üks muusikateatri varajasi vorme.

Festivali muusikateatri etendused hõlmasid kolme ajastut, mis mahuvad termini „vanamuusika“ alla: lisaks keskaegsele vaimulikule draamale tuli laste- ja noorteprojektina lõppkontserdil 15. juulil ettekandele **Claudio Monteverdi „Orpheus“** (Viljandi festivali kavas juba teist korda, 2000. aastal kontsertetendusena), mis on üks esimesi oopereid üldse. Töö noorte muusikute-ga, mis kulmineerub esinemisega lõpp-

kontserdil, on juba algusaegadest peale olnud festivali eripära. Lastele oli kindlasti suur elamus osaleda orkestriliikme, tantsija või lauljana „Ugala“ suurel laval toimunud etenduses (lauluõpetaja **Leelo Talvik**, kunstnik **Riina Vanhanen**). Tänu **Virve Kurbeli** seatud ajaloolistele tantsudele ja noorte lauljate meeldivatele häälele ei mõjunud viieosaline, ilma vaheaegadeta esitatav itaaliakeelne ooper kurnavalt, ehkki arusaadavatel põhjustel ei olnud mitte iga rolli jaoks eraldi lauljat. Kaks tütarlast (Anna Punder ja Katre Tara) pidid enda kanda võtma kõigi kõrvaltegelaste rollid, millegi nad ka suurepäraselt hakkama said. Idee dubleerida laulu tantsijatega oli hiilgav, see võimaldas visuaalselt tege- lasi eristada ja tants täitis ka muidu ruutiinselt mõjuvaid orkestriritornelle (ehkki lastelaagri orkester oli tõesti väga tubli). Eraldi väärivad esiletõstmist Orpheuse osa laulnud noor laulja Aleksander Arder ja Euridice – Lisel Pilter – kauni hääle ja südi esinemise poolest. Dirigent Neeme Punder suutis kogu etendust hästi koos hoida, arvestades seda, et orkester koosnes põhiliselt lastest, keda, tõsi küll, toetasid ka Viljandi Linnakapell ja Haapavesi Kammerorkester (kaastegevad klavessiinil Ene Nael ja oreilil Piret Villem).

Meie ajale lähima ooperina etendus „Ugala“ suures saalis festivali viiendal päeval, 14. juulil **Joseph Haydni „Üksik saar“** („Nargen Opera“ projekt). Haydni oopereid on Eesti publik viimasel aastal saanud „Nargen Opera“ esituses **Tõnu Kaljuste** juhatusel mitu korda kuulda. „Üksik saar“ on etendunud ka Tallinnas, samuti „Armida“ ja „Elu kuu peal“. Sellele vaatamata on tegemist pigem nišiga ooperimaailmas, kuna Haydni ooperid ei kuulu tavaliselt ooperiteatrite kaanonisse. Kahevaatuseline ooper „L'isola disabiata“ („Üksik saar“), mis põhineb kuulsal Austria õukonnapoeedi

ja XVIII sajandi viljakaima ooperilibretisti Pietro Metastasio libretol (esiettekannet 6. XII 1779 Esterházy vürsti Nikolause nimepäeval), jättis hoolimata kavalehel seisnud väitest, et tegemist on *opera seria*'ga, hoopis *buffa* mulje. Ehkki libretosse oli kirjutatud üks tõsise ooperi ja üks koomilise ooperi armastajapaar, mõjusid ka mõned *seria* paari repliigid üdini naljakatena, mis oli ilmselt ka lavastaja **Priit Pedajase** ja dirigent Tõnu Kaljuste taotlus. Publik rõkkas iga – taotluslikult või mitte – vaimuka repliigi peale naerda ja nautis kauneid meloodiaid, solistide Helen Lokuta, Kädy Plaasi, Rainer Vilu ning Mati Turi karakterseid ja vokaalse üleolekuga kujundatud rolle ning Tõnu Kaljuste energilise taktikepi all tempokalt ja erksalt kõlavat Tallinna Kammerorkestrit.

Instrumentaal- ja kammermuusika kontserte oli festivalil mitu, sealhulgas puhtinstrumentaalsed, aga ka tantsu, laulu või koguni kooriga esitusi. Vene vanamuusikaansambel „**Pratum Integrum**“ (lad k „niitmata aas“) esitas festivali teisel päeval, 11. juulil Jaani kirikus keelpillikvarteti koosseisus autentsetel XVIII – XIX sajandi instrumentidel Peterburis elanud ja töötanud Anton Ferdinand Tietzi (1742 – 1810) vürst Golitsõnile ja keiser Aleksander I pühendatud kaks kvartetti ning duo viiulile ja tšellole; Ivan Handoškini (1742 – 1804) variatsioonid vene rahvalaulu teemale „Lähen mina jõe“ kahele viiulile ning Maksim Berezovski (1740? – 1777) teose „Ära hülga mind vanaduses“ (keelpillikvartetile seadnud Pavel Serbin). Sergei Filtšenko ja Dmitri Sinkovski (viiul), Juri Vdovitšenko (vioola) ja Pavel Serbin (tšello, kunstiline juht) mängisid kaasakiskuvalt ja intensiivsete žestidega. Osaliselt mõjus see peaaegu romantilise interpretatsioonina, kuid mitte maitsetult. Mängijate toon oli küll sirge, aga mitte nii hingetu ja külm, nagu kümnekond

„Hortus Musicuse“ ja segakoori „Latvija“ ettekandes kõlas muu hulgas Claudio Monteverdi tugeva mõjuga teos „Nisi Dominus“.

aastat tagasi levinud ülikonservatiivsetel esitustel. Ansambli iseloomustas ilus, elav ja täidlane kõla, mängiti suurte dünaamiliste ja artikulatsiooniliste kontrastidega. Ettekandele tulnud Vene tsaariõukonna heliloojate muusika puhul paistis silma mänglevus, faktuuri meisterlik käsitus ja virtuoossus, viimane muutus Handoškini rahvalauluvariatsioonides isegi põnevaks duelliks kahe võrdse viiuldaja vahel. Andeka, kuid õnnetu saatusega Berezovski (vaimne tasakaalutus ja enesetapp) muusika iseloomulik joon oli omapärane harmoonia, seevastu torkas Tietz silma leidlike meloodiatega ja Haydnit meenutavate virtuoossete, mõnikord dramaatilis-teatraalsete ja tantsisklevate passaažidega. Nimetatud heliloojad kasutasid oskuslikult kõiki oma aja võtteid (fuuga, imitatsioon; virtuoossus; köitvalt omapärased harmooniad), mis avardas pilti nii üldisest muusikaajaloost kui ka tolle aja vene muusikast.

„Ugala“ väikses saalis esines 11. juuli hilisõhtul ka **Viljandi Linnakapell** kavaga „**Opera Nova di Balli**“ koostöös noorte tantsijatega. Linnakapell on Eesti vanim varajase muusika ansambel (selle asutas 1971. aastal Viljandi Muusikakooli õpetaja Tõnu Sepp), mis tegutseb kutselisena alates 1989. aastast. Selle kunstiliseks juhiks on Neeme Punder, kauaaegne „Hortus Musicuse“ flöödimängija, praegu õppejõud Eesti Muusikaakadeemias ja Viljandi Kultuuriakadeemias. Kava koosnes valdavalt Veneetsia helilooja Francesco Bendusi tantsumuusikast (pavaanid, galjardad, saltarello jms). Kontserdi esimese poole sisustas Viljandi Linnakapell üksi, teises pooles löid kaasa ka noored tantsijad. Rütmikas ja särtsakas muusikas torkasid silma virtuoossed puhkpillisoolid ja huvitavad tämbrid. Viiulitele ei ole otseselt midagi ette heita, kuid neil jäi puhkpillide särtsust ja mängulustist puudu, mõjudes liiga korralike ja kam-

mitsetutena. Mõnevõrra üllatav oli pillikooslus – klavessiini ning „Hortus Musicuse“ pillifondist pärit varajase muusika puhkpillide kõrval, nagu plokkflöödid, pommer, *dulcian* ja rakett, kuulused ansamblikses ksülofon, vibrafon, „tavalised“ modernsed viiulid ja kontrabass ning klassikaline kitarr. Neist tekkis siiski üllatavalt ühtne ja huvitav kõlapilt. Koreograaf **Eve Noormetsa** seatud tantsud olid inspireeritud renessansiajastu õukonnatantsust. Iga tütarlapse muidu hallis kostüümis oli üks värviline detail – kellel sulgedega mask, kellel puhvis varrukad, paeltega pihik või atlassist püksisääred. Andekas koreograafia haakus hästi Linnakapelli rõõmsa esitusega.

Soome pianisti ja pillimeistri ning endise Sibeliuse Akadeemia rektori **Pekka Vapaavuori** klavikordikontsert Viljandi linnamõisas 12. juuli õhtupoolikul oli festivali kõige spetsiifilisem ja intiimsem kontsert. Peamiselt küünaldega valgustatud remontimata, kuid puhtas linnamõisa saalis olid toolid paigutatud poolkaares ümber risttahukakujulise klavikordi, meenutades sellega paljudelt XVIII – XIX sajandi maalidelt tuntud kodukontserte (*Hauskonzerte*). Klavikordi vaikne kõla täitis väikese saali siiski päris hästi, muutudes kontserdi vältel huvitaval kombel aina valjemaks ja valjemaks (võib-olla harjus kõrv ajapikku akustilise olukorraga ja lülitus tasapisi tundlikumale režiimile). Kavas olid Johann Kuhnau (1660 – 1732) „His-
kia surmahaigus ja paranemine“ sarjast „Musicalische Vorstellungen einiger Biblischer Historien“, Pieter Bustijni (16?? – 1729) Süit *a*-moll ning Johann Kaspar Ferdinand Fischeri klaverisüit „Urania“ kogumikust „Musicalischer Parnassus“. Kontserdi teises pooles kõlasid Johann Helmich Romani (1694 – 1758) Sonaat *C*-duur, Johann Agrelli (1710 – 1765) Sonaat II *G*-duur ja Joseph

Haydni (1732 – 1809) Sonaat *C*-duur (Hob. XVI: 35). Viimane on muusikalise keele poolest kõige isikupärasem, sest heliloojal õnnestub kuulajat igal hetkel üllatada ootamatute harmooniate või ülivirtuossete passaažidega. Kahjuks ei saa mainimata jätta, et Vapaavuoril juhtusid kontserdi vältel mitmed väiksemat laadi apsakad, mida võib aga seletada klavikordi omapäraga; võrreldes nüüdisaegse klaveriga on klavikordi klahvid väiksemad ja kergemad, mistõttu instrument reageerib väga tundlikult. See paistis eriti välja virtuossete palade puhul, mida solist aga siiski veenvalt esitas. Ehkki klavikordi oli vaja paar korda häälestada, pidas Vapaavuori enda ehitatud instrument ilusti vastu (valminud 1992. aastal XVIII sajandi teise poole Põhja-Saksa ja Rootsi stiili järgi). Lõpetades Bach'i *Andante* ga Sonaadist *d*-moll, demonstreeris Vapaavuori veel kord selle pilli ilusat kõla.

„Hortus Musicus“ andis koos segakooriga „Latvija“ 13. juulil suurejoonelise vokaalinstrumentaalse kontserdi Pauluse kirikus. Peale algselt välja kuulutatud Michael Praetoriuse (1571 – 1621) kirikumuusika („Mein Seel erhebt den Herrn“ ja „Christe der du bist Tag“) kõlasid ka Johannes Schultzi (1582 – 1653) intraadad kogumikust „Musikalischer Lustgarten“, Giovanni Gabrieli (1558 – 1613) madrigalid, Darius Castello (1644 – 1682) sonaadid ja Claudio Monteverdi (1567 – 1643) mitmeosaline „Nisi Dominus“. Segakoor „Latvija“ on Eesti lavadel sagedane külaline, sealhulgas pälvib nende koostöö „Hortus Musicusega“ alati kõrgendatud tähelepanu. „Hortus Musicuse“ esitusest jäi väga ühtlane ja professionaalne mulje, esile tõstmist väärivad soolotenorid Jaan Arder ja Joosep Vahermägi, kelle karakterised hääled olid võrdväärised mitmetämbri-ansambliga (viul, *violone*, gamba, pommer, plokkflöödid,

Sibeliuse
Akadeemia
rektori Pekka
Vapaavuori
klavikord on
ehitatud
XVIII sajandi
teise poole
Põhja-Saksa ja
Rootsi stiili järgi.

dulcian, tromboon, klavessiin ja orel). Kontserdi heast üldmuljest hoolimata tekkis küsimus kammerliku ansambli ja suure koori tasakaalust. Kas ei oleks väiksem koorikoosseis teoste loomisaja võimalustega arvestades mõjunud „autentsemalt“ ja andnud koguni muusikalise faktuuri läbipaistvusele soodsama tasakaalu? Koori esitus tundus algul natuke jõutu (ka osa koorisolistide esinemine), millest aga kontserdi viimases, Monteverdi suurejoonelises teoses „Nisi Dominus“ polnud enam jälgegi. Kas see oli seotud erinevate faktuuritüüpide mõjulepääsemisjõuga kiriku akustikas (olenevalt kuulaja istekohast), arvustaja enda, kuumast suveilmast põhjustatud kuulmisorganite väsimusega või koori tegeliku ettevalmistustasemega, on raske öelda. Igal juhul tuleb tunnistada, et Monteverdi on kahtlemata muusikas uue ajastu esindaja, kelle jõuline ja värvikas muusika näib olevat ka meie aja kuulajaile vastuvõetavam kui nii mõnegi teise tema kaasaegse looming.

Heiki Mätliku (kitarr), **Kaia Urbi** (sopran) ja **Ann Õuna** (flööt) kava „Lau-

lud neitsi Maarjast“ 14. juuli hilisõhtul Jaani kirikus oli festivali mõjuvõimsamaid kammerkontserte. Kava eesmärk oli kõrvutada samale „Ave Maria“ teksti motiivile loodud eri ajastu ja maade muusikat. Kontsert, mis paelus nii mõnegi ilusa detailiga õhtupäiksest tekkinud valgusefektidega kirikuruumis, algas Kaia Urbi viimistletud esituses gregoriaani koraaliga „Ave Maria“, mille interpretatsioon meenutas „Vox Clamantise“ kontserti. Tuntud heliloojate „Ave Maria“ nime kandvate teoste kõrval [Camille Saint-Säens (1835–1921), Luigi Cherubini (1769–1842), Gabriel Fauré (1845–1924), Franz Schubert (1797–1828) ja Charles Gounod (1818–1893)] kõlasid ka vähem tuntud heliloojate teosed – norralase Otto Olsoni (1879–1964) ja omal ajal ooperiheliloojana väga populaarse, kuid tänapäeval harva esitatava sakslase Heinrich August Marschneri (1795–1861) laulud. Kõige huvitavamaks osutusid omapärase põhjamaise harmooniaga Olsoni kõrval aga Kuldar Singi (1942–1995) kaks teost – „Pater Noster“ („Meie Isa“) ja „Ave Maria“. Kui esimest iseloomustas

dramaatilisus ja kitarrilise huvitavad flažoletiefektid teose lõpul, siis teises valitses algul rahu, hiljem aga purskas äkitselt dramaatilisus, millele järgnes uuesti rahulik esimese osa meeleolu. Mõlema teose kõlamaailm oli ilus ja ajatu, helilooja oli kitarrilisele kasutanud ka hispaaniaalike võtteid. Kõlasid ka kaks Johann Sebastian Bach (1685–1750) instrumentaalpala – Saraband partiitast lautole (BWV 997, kitarrile seadnud Heiki Mätlik) ja Saraband partiitast sooloflöödile (BWV 1013). Erineva ajastu teosed nõudsid kitarrilise ümberhäälestamist lugude vahel, mille tulemusel ei olnud intonatsioon alati päris õnnestunud. See aga ei rikkunud kontserdi ilusat ja võimsat üldmuljet, mille kulminatsioon oli Charles Gounod' tuntud „Meditatsioon“.

Enne, kui loetleda kahekümnenda Viljandi vanamuusika festivali üldiselt positiivseid jooni, ei saa mööda väikesest kriitilisest märkusest, mis puudutab kavalehte. Kuulaja sai igal kontserdil koos õnnestunud disainiga pappkaantega kätte ainult üksikud paljundatud lehed, millel puudus ühtlane stiil ja kujundus. Toimetamist oleks vajanud nii mõnigi löik, sest esines nii lihtsaid trükivigu kui ka arusaamatust tekitavaid suuri apsakaid. Sellest oli kahju, sest varasematel aastatel on festivalil olnud väga hea väljanägemise ja asjatundliku sisuga kavalehed. Ei koosne ju festival ja muusikaelamus ainult kõrvaga haaratavast, vaid ka silmale ja vaimule pakutavast. Vaatamata sellele tuleb aga toonitada, et korraldajate (Aivar Trallmann, Neeme Punder jt) suhtumine Viljandi vanamuusika festivali näitab sügavat armastust vanamuusika ja oma ürituse vastu.

Festivali mõjuvõimsamad omadused on Viljandi suviselt rahulik ja inspireeriv linnaatmosfäär ning kontserdipaigad ja nende sobivus seal esitatud

muusikaga. Eriti kehtib see kõigi Jaani kirikus esitatud kavade kohta; unustamatu meeleolu tekkis ka Pauluse kirikus. Linnamõisa klavikordikontserdil kadus küünaldega valgustatud ruumi sisenedes kohe ajataju. „Ugala“ teatrimajas Haydni ooperit jälgides tekkis tunne, nagu oleks kuulaja/vaataja Esterházyde erateatrisse sattunud, „Ugala“ tänapäevane arhitektuur kadus aegajalt silmist.

Viljandi vanamuusika festival on mitmes mõttes omaladne, ühelt poolt tagasihoidlik ja tihedalt toimumispaigaga seotud, teiselt poolt rahvusvaheline. Samuti on festival traditsiooniliselt valdkondadevaheline, jäädes siiski vanamuusika raamidele truuks.

Kommentaariid:

¹ Anna Andruskevitsse mõtte kontserdi annotatsioonist „Pratum Integrumi“ kavalehes. *XX Viljandi Vanamuusika Festival*, festivali buklett.

² See arv vajab kindlasti täpsustamist, ehkki suurem osa muusikafestivale Eestis on 2002. aastal rajatud (ja rahvusvahelise festivalivõrgustiku liikme) MTÜ Eesti Muusikafestivalid liikmed (www.festivals.ee), samuti on viimastel aastatel juurde tulnud mitu uut festivali. Arv sõltub ka sellest, kui palju kaasatakse tõsise muusika valdkonnast eemalduvaid festivale, sealhulgas rahvamuusika ja folkloori-, populaarmuusika-, multimeedia- ja interdistsiplinaarsed festivalid.

³ Sirje Normet, „Vanamuusikud Viljandis“, „Reede“ 30. 11. 1990, lk 11.

⁴ Jumala kohalolu paigas või inimeses. Selgitus kontserdi annotatsioonist. *XX Viljandi Vanamuusika Festival*, festivali buklett.

⁵ Maret Tomson (2005). „Kursustest kasvas välja esinduslik festival“, *XX Viljandi Vanamuusika Festival*, festivali buklett.